

Vedruna Catalunya

Educació

**Plantejament del
material de cultura
religiosa**

03 /	Introducció
05 /	Principis pedagògics d'ensenyament-aprenentatge
07 /	L'actitud dels mestres
08 /	Com parlem avui de «religió»?
09 /	Per què parlem d'allò «comú» entre religions?
10 /	La selecció de continguts del nostre currículum
17 /	Cultura religiosa: àmbits i treball de competències
22 /	Avaluació

Introducció

Des de Vedruna Catalunya Educació, i seguint les pautes explicitades en el document *Escola Cristiana*, elaborat per la mateixa Fundació, optem per l'aplicació a l'escola d'un currículum de cultura religiosa cristiana que, des de l'òptica d'una escola cristiana oberta i plural, ens sembla adient per al nostre futur.

És objecte d'aquest document explicitar què entenem per cultura religiosa, com en fem l'enfocament, com s'ha fet la selecció de continguts i, a la vegada, l'opció metodològica escollida. Seguint les indicacions del Departament d'Ensenyament se'ns diu:

L'article 8 del Decret 119/2015, de 23 de juny, estableix que per a l'àrea de religió la determinació del currículum de l'ensenyament de la religió catòlica i de les diferents confessions religioses que hagin subscrit acords de cooperació en matèria educativa serà competència de les autoritats religioses corresponents.

Aquest currículum haurà de respectar els principis, els valors, les llibertats, els drets i els deures constitucionals i estatutaris, i haurà de contribuir al desenvolupament de les competències pròpies de l'àmbit de l'educació en valors. El Departament d'Ensenyament vetllarà pel seu compliment.

Aquesta àrea s'avalua amb la qualificació global.¹

El currículum de cultura religiosa, doncs, en el nostre cas neix de la Proposta Educativa Vedruna centrada en uns valors cristians, formulats a partir de l'experiència de Joaquina de Vedruna. Seguint els seus passos, ens definim com a escoles cristianes obertes al diàleg i a la integració, tenint la persona com a eix principal de la nostra acció educativa. A la vegada, partim del principi que és tota la comunitat educativa qui esdevé referent per a l'alumne.

1. <http://ateneu.xtec.cat/wiki/form/wikiexport/cursos/curriculum/inf_pri/cape/pmf>

Des d'aquesta perspectiva, el document de la Santa Seu *Educar el diàleg intercultural a l'escola catòlica*² ens diu:

La primera responsabilitat de l'escola cristiana és la del testimoniatge. La presència cristiana en la realitat multiforme de les distintes cultures ha de ser mostrada i demostrada, és a dir, ha de fer-se visible, susceptible de ser trobada, i ha de ser una actitud conscient. Avui dia, a causa de l'avançat procés de secularització, l'escola cristiana es troba en una situació missionera, fins i tot en països d'antiga tradició cristiana. L'aportació que el catolicisme pot donar a l'educació i al diàleg intercultural és la seva referència a la centralitat de la persona humana, que té en la relació la seva dimensió constitutiva. L'escola catòlica, que té en Jesucrist el fonament, ha de practicar «la gramàtica del diàleg», no com un expedient tecnicista, sinó com a modalitat profunda de relació. L'escola catòlica ha de reflexionar sobre la seva pròpia identitat, perquè la primera cosa que pot «donar» és, primer de res, allò que ella és.

Ens identifiquem amb aquesta anàlisi i l'entendem com a punt de partida, des de la diversitat sociològica de cada una de les nostres escoles, i és en aquest marc que situem la classe de cultura religiosa.

Per això, i amb la intenció d'entendre el sentit d'aquesta proposta curricular de cultura religiosa, partim d'unes idees inicials que esdevenen clau.

Subratllem que l'ensenyament escolar de la religió catòlica té unes finalitats específiques, que la distingeixen de la catequesi. Mentre aquesta última promou l'adhesió personal a Crist i la maduració en la vida cristiana, l'ensenyament escolar transmet als alumnes els coneixements sobre la identitat del cristianisme i la vida cristiana. En aquest sentit, el nostre currículum s'adreça a tots els alumnes de les nostres escoles, independentment de les seves creences personals.

2. SANTA SEU. CONGREGACIÓ PER A L'EDUCACIÓ CATÒLICA. *Educar en el diàleg intercultural a l'escola catòlica. Viure junts per a una civilització de l'amor*, p. 231.

Principis pedagògics d'ensenyament-aprenentatge

Com a principis pedagògics d'ensenyament-aprenentatge, les Escoles Vedruna tenim clar un model genèric d'aprenentatge basat en tres eixos:

- 1.** Volem que l'aprenentatge sigui **CONSTRUCTIU**. Des del punt de vista «constructivista», l'aprenentatge no es «transmet», es construeix a partir d'allò que sap l'alumne i parteix dels seus coneixements previs i de les seves experiències.
- 2.** Volem que sigui **SIGNIFICATIU**. Per tal que l'aprenentatge sigui «significatiu», allò que aprèn l'alumne li ha de quedar «impregnat», no només ha de ser memorístic. Allò que s'aprèn ha de ser-li «útil per a la vida», li ha de servir per ajudar-lo a entendre la seva realitat i la del seu entorn. En aquest sentit, el nostre currículum ha de ser ben **COMPETENCIAL**.
- 3.** Volem que sigui **INCLUSIU**, és a dir, s'ha de dirigir a tots els alumnes de l'aula, sense distingir els alumnes per les seves conviccions i creences. La proposta desenvolupada en els materials de cultura religiosa Vedruna parteix d'una proposta de Fritz Oser (psicopedagog i teòleg) que se centra en aquests passos:

Volem que l'aprenentatge sigui constructiu, significatiu, competencial i inclusiu.

Totes les unitats didàctiques preparades, que en alguns casos poden esdevenir petits projectes, parteixen del **sentit d'experiència** (aprenentatge significatiu arrelat a la vida dels alumnes i que parteix de la vida quotidiana). Tot seguit caminen cap **al sentit de valor** (descoberta l'experiència vital, vol que l'alumne s'adoni del valor de l'experiència treballada). Finalment, anem a la recerca del **sentit transcendent**: és a dir com expressem el valor descobert des del llenguatge religiós cristià, tenint present que el «llenguatge» religiós és específic, per acabar veient com s'expressa la idea cristiana treballada des d'altres religions. Cal remarcar que entre les religions és més allò que ens uneix que allò que ens separa, com explica Xavier Melloni en el llibre *L'U en la multiplicat*.³

Per tal que el projecte de treballar els tres sentits (experiència, valor i transcendent) tingui plena aplicació, la clau està en el professorat que ha de tenir clara la proposta metodològica. Educar «en cristià» i en una escola cristiana Vedruna té la seva clau en com entenem el paper de l'educador a les nostres escoles (no només en la classe de religió). Hem de tenir clar que el material esdevé una proposta que cada mestre s'ha de poder fer seva perquè arribi de manera plena als alumnes. En aquest sentit, recordem la necessitat de tenir present el document *Escola Cristiana. La nostra fonamentació*.⁴

3. XAVIER MELLONI. *L'U en la multiplicat*. Barcelona: Mediterrània, 2003. El llibre es pot llegir gairebé com un al·legat contra els fonamentalismes. El títol d'un dels capítols ho resumeix perfectament: «Compartir plenituds en lloc de competir entre totalitats». Si entenem les religions com a totalitats, aleshores només poden competir entre elles: l'espai que ocupi una implicarà la retirada de l'altra. Si entenem les religions com a plenituds, aleshores no competeixen, sinó que comparteixen: totes se senten vies no exclusives per assolir aquesta plenitud que cap no monopolitza.

4. *Escola Cristiana. La nostra fonamentació*. Vic: Vedruna Catalunya Educació, 2016.

L'actitud dels mestres

1. «Perquè tot això sigui possible és imprescindible el vincle personal. Transmetre l'evangeli només es fa a través del testimoni que es comunica i es contagia. És més important el que vivim i transmetem que no pas el que diem.»

2. Papa Francesc: «Educar no és una professió, sinó una actitud, un mode de ser; per educar cal sortir d'un mateix i estar enmig dels joves (o infants) acompanyant-los en les etapes del seu creixement, posant-se al seu costat. Doneu-los esperança, optimisme per al seu camí pel món. Ensenyeu-los a veure la bellesa i la bondat de la creació de l'home que conserva sempre l'empremta del Creador. Però, sobretot, sigueu testimonis amb la vostra vida d'allò que transmeteu. Un educador [...] amb les seves paraules transmet coneixements, valors, però serà incisiu amb els nois si acompanya les paraules amb el seu testimoni, amb la seva coherència de vida. Sense coherència, no és possible educar. Tots sou educadors, en aquest camp no es delega. Llaavors, és essencial, i s'ha d'afavorir i alimentar, la col·laboració amb l'esperit d'unitat i comunitat entre els diversos components educatius. El col·legi pot i ha de ser catalitzador, lloc de trobament i de convergència de tota la comunitat educativa amb l'únic objectiu de formar, ajudar a créixer com a persones madures, senzilles, competents i honestes, que sàpiguen estimar amb fidelitat, que sàpiguen viure la vida com a resposta a la vocació de Déu i la futura professió com a servei a la societat.»

Per això caldrà que cada mestre, en la preparació de les unitats, refaci a través de la Guia didàctica el recorregut que voldrà fer en relació amb:

L'experiència (aprofitant la que proposa el material o partint d'una de nova).

El valor (fent descobrir als mateixos alumnes el valor implícit que porta l'experiència).

El transcendent cristià (el valor religiós a descobrir) i el transcendent relacionat amb el diàleg interreligiós.

Com parlem avui de «religió»?

El mot o concepte *religió* ens pot semblar, en ple segle XXI, un concepte de l'antigor. A vegades, la mateixa paraula *religió* se'ns fa llunyana i estranya. Ens podria semblar una idea del passat.

Voldríem fer veure que el mot *religió* és actual i ho serà mentre la humanitat es faci preguntes sobre la seva pròpia existència.

Avui, seguint Melloni, podem entendre el mot *religió* des de tres sentits:

- **Religió** a com **religare**, que significa «crear lligams», «establir vincles». Vincles o lligams entre què? Doncs lligams entre la humanitat i Déu, amb els altres éssers humans i amb la natura. Els humans tenim necessitat de buscar respostes als interrogants que ens plantegem.
- **Religió** com a **relegere**, que significa «rellegir», «interpretar». Interpretar què? Doncs el misteri de Déu, el sentit de la vida i de la mort, l'existència de cadascú, el perquè del mal...
- **Religió** com a **re-elegire**, un tercer significat de *religió* és el de l'«oportunitat d'eleger contínuament». La fe i les creences no són estàtiques, sinó una elecció existencial constant, des de la pròpia llibertat.

El mot «religió» és actual i ho serà mentre la humanitat es faci preguntes sobre la seva pròpia existència.

Per què parlem d'allò «comú» entre religions?

Seguint Melloni, l'autor ens explica que entre les religions hi ha tres elements fonamentals que esdevenen comuns:

- 1.** Les religions marquen un camí cap a la descoberta del misteri. Totes les religions són camins vers un horitzó.
- 2.** Totes les religions marquen una ètica, unes pautes de comportament per afinar les relacions amb els altres. Com més autèntica és una experiència religiosa, més creixen la solidaritat, la compassió i la relació amb el bon tracte amb els altres.
- 3.** La recerca de bones relacions amb la naturalesa, en el sentit d'estar a l'escolta de la saviesa de la terra, de l'observació de la vida.

És important aprofundir en el diàleg interreligiós.

La selecció de continguts del nostre currículum

En el moment de plantejar la selecció de continguts, proposem fer un recorregut al llarg dels cursos de primer a sisè de primària. Podríem dir que serà imprescindible que cada mestre sigui conscient que la cultura religiosa que imparteix és part d'un currículum integrat per sis cursos escolars. A vegades, caldrà *rescatar* elements d'un curs per tenir-los presents en un altre.

Fem un desglossament sintètic del sentit que donem a cada curs:

Primer de primària

Tenint en compte el moment educatiu i les característiques dels alumnes d'aquesta edat, hem optat per presentar, en el **primer curs de primària**, una proposta de descoberta de valors. Les qüestions de valor i de sentit són presents en l'experiència religiosa de totes les cultures. Des d'elles podem aproximar-nos a les diferents maneres de viure la relació amb la transcendència. El món dels valors humans ens possibilita l'acostament entre diverses cultures i religions sense que això suposi perdre la identitat ni l'especificitat de cada opció religiosa. Les vuit unitats proposades per al primer curs es desenvolupen a l'entorn de l'eix dels valors i de la seva corresponent expressió en clau religiosa. En cada unitat se'n fa primer una lectura des del cristianisme, i després s'obre aquesta lectura a altres creences i religions. Pensem que dos mil anys de tradició judeocristiana justifiquen que la cultura cristiana ocupi un lloc important en el projecte. Amb tot, pensem que a inicis del segle XXI cal ensenyar als nostres alumnes a viure i conivir amb la pluralitat i amb la diversitat de tradicions religioses que tenim presents en el nostre entorn. El treball de descoberta de valors, compartits per moltes religions, ens ha d'ajudar a avançar en la construcció d'una vida més feliç i un món més just.

Els valors escollits per al desglossament de cada una de les unitats són:

Unitat 1. Jo soc així. (L'autoconeixement. La pròpia identitat)

Unitat 2. La meva família i jo. (La família)

Unitat 3. Els meus amics. (L'amistat)

Unitat 4. Ajudo els altres. (La solidaritat)

Unitat 5. Compartim. (El compartir)

Unitat 6. Em sap greu. (El perdó)

Unitat 7. Visca l'alegria. (L'alegria)

Unitat 8. Moltes gràcies. (L'agraïment)

En totes les unitats, iniciem el recorregut a partir d'experimentar i, posteriorment, descobrir el valor que hi ha al darrere de l'experiència proposada. Feta l'experiència i descobert el valor, es tracta de presentar el valor en la persona de Jesús. I, posteriorment, adonar-se que el valor que trobem en Jesús pot ser viscut en altres religions.

Segon de primària

Per al **segon curs del cicle** s'ha optat per fer un seguiment del calendari de l'any, tenint com a eix central les festes religioses de la nostra cultura. Els nostres nens i nenes viuen amb alegria i intensitat les festes que celebrem en el nostre entorn. Hem cregut que era interessant poder presentar, al llarg d'un curs, el sentit de les festes que van vivint els alumnes. Així, doncs, l'eix central dels continguts del segon curs és el de les festes de l'any, i específicament aquelles que tenen un origen i un sentit religiós. Al llarg d'aquest curs, l'estudi del contingut neix de la pròpia experiència dels alumnes, que són els qui aprenen i viuen les festes. Cal, però, aprendre a trobar el sentit del valor en les celebracions i buscar-hi, a la vegada, el seu sentit transcendent. Primer, en clau cristiana, atès l'origen de les festes en el nostre calendari judeocristià, però ajudant a descobrir que el caràcter festiu i de celebració té paral·lelismes en moltes altres tradicions religioses. Pensem que és important que els nens i les nenes puguin descobrir, de forma sistemàtica, el sentit de les celebracions. Només així podran aprendre a valorar la cultura en la qual estan immersos i de la qual són hereus i hereves.

El material, en aquest cas, té un format de petit projecte que ens ha de permetre descobrir les festes del curs de l'any.

Unitat 1. El meu sant! (Les marededéus trobades)

Unitat 2. Temps de castanyes i panallets. (La castanyada i Tots Sants)

Unitat 3. Per Nadal, cada ovella al seu corral. (Nadal)

Unitat 4. Per Sant Antoni fa un fred del dimoni. (Les festes de Sant Antoni i el Dia Escolar de la No-violència i la Pau)

Unitat 5. Per la Candelera, el fred va enrere... (Carnestoltes i Quaresma)

Unitat 6. Fer créixer les llavors... (Pasqua)

Unitat 7. Roses i llibres per a tots! (Sant Jordi)

Unitat 8. Arriba el bon temps! (Estiu. Sant Joan)

Terçer de primària

En el cicle mitjà, l'eix central és la descoberta de la Bíblia. L'Antic Testament a tercer de primària i el Nou Testament a quart de primària. Entenem que la Bíblia és l'eix central en el coneixement del fet religiós cristià i esdevé un punt de referència. En el **tercer curs de primària** les unitats es desenvolupen a partir del coneixement i l'estudi de vuit relats de l'Antic Testament. Per això en aquest curs fem incís en una selecció de narracions bíbliques que, tot i senzilla, ens permet conèixer alguns dels grans mites bíblics (la Creació, Adam i Eva, Caïm i Abel, Noè...) i d'alguns personatges centrals d'una història bíblica compartida amb altres cultures religioses, com és el cas d'Abraham, Josep, Moisès i els reis Saül, David i Salomó. Una vegada més és important dir-nos que dos mil anys de tradició judeocristiana justifiquen que la cultura expressada a la Bíblia ocupi un lloc destacat en un programa de continguts de cultura religiosa. Una cultura plena de valors i que es continua fent present en la vida quotidiana a través del llenguatge, de les expressions populars i de l'art. Entenem que es tracta d'una primera alfabetització que caldrà treballar, de forma més aprofundida, en cursos posteriors.

Unitat 1. Quina meravella!

Unitat 2. De vegades ens equivoquem

Unitat 3. Tinc por de l'altre?

Unitat 4. L'arc de Sant Martí

Unitat 5. Qüestió de confiança

Unitat 6. Un altre món és possible

Unitat 7. Convivim junts

Unitat 8. Atura't i pensa

Quart de primària

Seguint amb la proposta de descoberta de la Bíblia en el cicle mitjà, el **quart curs de primària** està centrat en una primera aproximació al Nou Testament. Més concretament, la proposta gira entorn de les paràboles que trobem en els evangelis. Pensem que el nivell de lectura i comprensió dels alumnes d'aquesta edat fa possible que, a través del llenguatge dels contes i les paràboles, puguin descobrir valors i actituds que trobem en el Nou Testament. Així mateix, la voluntat del projecte és establir paral·lelismes entre l'expressió cristiana del valor, presentat a través de les paràboles, i les formes expressives que prenen els valors en altres cultures i religions, sigui a través de contes, relats o poemes. En molts casos, les religions del nostre món comparteixen la defensa i la vivència d'uns mateixos valors que prenen, així, un caràcter universal.

Unitat 1. Perdona l'ofensa i guanyaràs!

Unitat 2. Qui estima l'arbre, estima el fruit

Unitat 3. Tinc molts talents!

Unitat 4. Paciència, paciència...

Unitat 5. Veritat o mentida?

Unitat 6. Esforç i constància

Unitat 7. Objectes senzills

Unitat 8. La rebobinada

Cinquè de primària

Tenint en compte el moment educatiu i les característiques dels alumnes d'aquesta edat, hem optat per presentar, en el **cinquè curs de primària**, una proposta que presenta i tracta la persona de Jesús i qüestions de valors i de sentit que es desprenen del seu estil de vida, tenint present que moltes de les seves propostes poden ser compartides des de l'experiència d'altres cultures religioses.

Els temes tractats en les unitats fan referència a aspectes com: la identitat de Jesús, la seva posició davant les situacions de discriminació, l'amistat, la felicitat, el silenci, la mort i el misteri que s'obre més enllà de la vida. Són temes que es plantegen, sempre que és possible, partint de qüestions que fan referència a l'experiència dels mateixos alumnes, per descobrir, més endavant, les posicions i les maneres de viure que deduïm de la persona de Jesús. Posicions i maneres que no es formulen de manera única ni tancada, sinó que poden ser compartides pel sentit religiós de moltes tradicions. Ens ha agradat, en aquest volum, tractar un seguit de temes que es pregunten, avui, els nostres alumnes: *què és l'amistat?, com podem ser feliços?, quin sentit té pregar?, com enfoquem la mort? hi ha quelcom, més enllà de la mort?* Són algunes de les qüestions bàsiques que es plantegen en aquest volum i sobre les quals volem reflexionar, posant com a referent les respostes i el model de vida de Jesús de Natzaret i donant a conèixer, a la vegada, algunes respostes que hi aporten altres tradicions religioses, treballant, sempre que és possible, per veure que en molts aspectes religiosos que ens plantegem els humans hi ha moltes més qüestions i respostes que ens uneixen que no pas que ens separen.

Unitat 1. Som d'aquí, som d'allà

Unitat 2. Ens necessitem

Unitat 3. Bones notícies

Unitat 4. Som bons amics!

Unitat 5. Soc feliç!

Unitat 6. Fem silenci

Unitat 7. Per què?

Unitat 8. I després de la mort, què?

Sisè de primària

Tenint en compte el moment educatiu i les característiques dels alumnes d'aquesta edat, hem optat per presentar, en el **sisè curs de primària**, una proposta que gira entorn del **símbol** com un element clau per entendre l'expressió del fet religiós. Es tracta ja d'uns coneixements que exigeixen una certa capacitat d'abstracció als nostres alumnes. Anem passant del concret a l'abstracte. D'aquí neix, precisament, el títol del volum: *Busquem la clau*. Tot símbol exigeix una lectura, demana buscar la contrasenya que ens permet donar una significació en clau religiosa.

Després d'una primera unitat adreçada a formular què és un símbol i constatar-ne la seva presència en la societat i en les religions, la resta d'unitats es dediquen a treballar de forma pausada l'existència dels símbols en els diferents àmbits de la nostra vida:

- Símbols en els espais sagrats.
- Símbols en els temps sagrats amb què s'han organitzat els calendaris des de diverses religions.
- El sentit simbòlic de molts objectes que s'utilitzen en les celebracions religioses.
- La interpretació de molts símbols que són presents en l'art.
- L'ús de frases i expressions en el nostre llenguatge que tenen un sentit figurat i que esdevenen representacions simbòliques de moltes idees.
- Les diferents formes d'expressió, a través de la música o la dansa, que són mostra de molts sentiments religiosos.

Com en tots els materials, es treballen de forma preferent els símbols de la cultura cristiana, present de forma majoritària a la nostra societat, però tenint sempre present la necessitat d'anar descobrint, a poc a poc, l'existència de moltes altres tradicions religioses.

Unitat 1. Busquem la clau!

Unitat 2. Espais sagrats...

Unitat 3. Temps sagrats...

Unitat 4. Objectes sagrats...

Unitat 5. Mirem l'art

Unitat 6. Sentits figurats

Unitat 7. Pregant dues vegades

Unitat 8. La vida és misteri, descobreix-lo!

Cultura religiosa: àmbits i treball de competències

En aquesta àrea és possible, i necessari, el treball de diverses competències que estan previstes en la descripció global del Currículum. Entenem que el treball de cultura religiosa és una excel·lent forma de potenciar aquestes competències.

Competència en comunicació lingüística

L'ensenyament del fet religiós aporta elements bàsics pel que fa a l'assoliment de la competència en comunicació lingüística, ja que empra el llenguatge oral i escrit com a element clau. En aquest sentit, el llenguatge religiós ajuda de manera important a treballar el sentit metafòric i interpretatiu de la llengua. Cal fer entendre, en aquesta àrea, que el llenguatge religiós és un llenguatge propi, específic, que es distingeix d'altres llenguatges com el matemàtic, el científic... Aquest fet es pot treballar, de manera especial a partir de 3r de primària, en el moment en què ens introduïm en les formes d'expressió literària de la Bíblia, particularment a partir de la narració dels mites. És especialment important l'inici de tot aquest procés en la unitat 1 («Quina Meravella!») de 3r de primària, a partir de la pàgina 9. La Bíblia, en l'Antic Testament ho demana. Així mateix, cal treballar les paràboles del Nou Testament a 4t de primària. Cal, doncs, introduir-nos mínimament en l'hermenèutica, que és la teoria de la interpretació dels textos, especialment dels sagrats. Fer entendre que la Bíblia expressa les idees amb la intenció que els humans les interpretem és del tot necessari. Així mateix, en moltíssimes propostes, els contes i les narracions esdevenen nuclears. La pregunta «què ens diu el text, avui?» esdevé bàsica per poder transmetre un sentit actual del fet religiós.

D'altra banda, l'àrea de cultura religiosa possibilita de manera important l'enriquiment del vocabulari dels alumnes i, a la vegada, n'exigeix del mestre el seu coneixement. Cal pensar que moltes històries i paràboles de la Bíblia van néixer en civilitzacions agràries. Avui, la nostra civilització postindustrial i tecnològica demana fer-ne una lectura actualitzada. Podem posar l'exemple

de les moltes narracions i metàfores nascudes en societats agràries i ramaderes (blat, ovella, pastor, vinya...) que els fidels d'abans coneixien per l'experiència i que els nostres alumnes mai no han viscut. Caldrà, doncs, dedicar temps i espai a enriquir i interpretar el llenguatge. El treball del fet religiós, per tant, aportarà molts elements a la millora de la competència lectora i de comprensió de textos.

Competència social i cívica

Tot treball de cultura religiosa implica un sentit social i un sentit cívic que ens ajudarà en la nostra vida. Com veiem en la interpretació del mot *religio* (del llatí), més enllà de l'estricta coneixement del fet religiós per si mateix, el sentit religiós ens aboca a una manera determinada d'entendre la vida en societat i els comportaments ètics dels humans. Cal ajudar els alumnes a veure que de molts fets religiosos se'n deriven moltes pautes ètiques i de comportament social per al nostre dia a dia i per a la convivència.

Quan aprofundim en una religió se'ns ofereix una constel·lació de creences, de criteris de conducta, de ritus... que ens ajuden a entendre el nostre món i la nostra societat. En aquest sentit és important de no caure en les comparacions asimètriques ni en les «bones» ni «males» religions. Melloni ens ho explica així: «En la trobada amb l'altre hi ha dues formes d'immaduresa o d'inautenticitat. En una actitud defensiva tenim el perill de comparar el millor de la nostra religió amb el pitjor de les altres. És molt fàcil veure la intolerància de l'islam, el seu fonamentalisme alcorànic o el paper de la dona; o la justificació del sistema de castes de l'hinduisme... oblidant no només el nostre passat, sinó el lloc que ocupa actualment la dona en l'Església...».⁵

5. Xavier MELLONI. *Els trets comuns de les religions*. Gurb: L'Àlber, p. 195.

Competència cultural i artística

La relació amb l'art és òbvia. Tota religió, i la cristiana no n'és cap excepció, comporta generalment el disseny d'uns espais sagrats —habitualment temples— a l'interior dels quals es dissenyen altres espais amb les necessitats del ritual propi d'aquella religió: altar, cor i altres. Això vol dir, seguint Joan Bada, «que l'arquitectura, l'escultura, la pintura, d'una banda, i les arts menors, com poden ser la indumentària, el mobiliari i l'art funerari i l'orfebreria, tenen també la seva projecció en el món de les religions».⁶

En la descoberta del fet religiós, el fet cultural i artístic esdevé fonamental perquè són habitualment les formes en què els humans hem anat expressant els nostres sentiments en relació amb el fet religiós. En el material de cultura religiosa que treballem a les Escoles Vedruna trobareu, en la guia del mestre, les referències i els comentaris oportuns per situar totes les obres d'art treballades. Per a l'etapa de primària, hem optat bàsicament per la pintura (especialment romànica i gòtica) perquè sol tenir un caràcter molt descriptiu i narratiu. Serà bo que cada mestre s'interessi per aquestes obres d'art, les expliqui i sàpiga fer descobrir als alumnes el seu sentit.

En el camp cultural i artístic és important donar a conèixer una dimensió artística concreta: ens referim a l'aspecte musical. L'art de la música és també important com a expressió dels sentiments humans. Per això, en moltes unitats s'ofereix la possibilitat de fer audicions musicals, de cançons actuals, però també de peces clàssiques. Trobareu en la guia els comentaris i els enllaços per accedir a aquestes obres.

Tot el material artístic i cultural pretén a la vegada que l'alumnat pugui ser autònom en la seva interpretació i que, a partir de models proposats, pugui per ell mateix fer interpretacions d'altres obres.

6. Joan BADA. «Societat i fet religiós avui, i al llarg del temps a Catalunya». A: R. RIAL. *Reflexions entorn del fet religiós*. Vic: Edicions L'Alber / Fundació Privada Educativa Vedruna, 2007, p. 112.

Competència d'aprendre a aprendre

El treball de la cultura religiosa contribueix igualment al desenvolupament de la competència d'aprendre a aprendre, fomentant les capacitats a través de l'educació, l'impuls del treball en equip, la síntesi de la informació i l'opinió. Metodològicament, el treball per nivells que hem exposat (experiència / valor / transcendent) ha d'ajudar l'alumne a descobrir per ell mateix moltes actituds i maneres de fer i de ser. Aprendre a aprendre comporta tant una proposta consensuada de sentiments, valors i actituds, com també un marc de referència acceptat voluntàriament segons les seves conviccions, el qual ha de ser a l'origen en la recerca de la veritat i del bé. Les diferents unitats no aporten només coneixement, sinó que són bàsicament orientacions i pistes per aprendre a ser a partir del debat i del treball a l'aula.

Competència d'autonomia i iniciativa personal

Quant a l'autonomia i la iniciativa personal, l'objectiu fonamental —seguint el nostre projecte educatiu—, és que cada alumne esdevingui protagonista de la seva educació. Això implica que al llarg de l'escolaritat sigui capaç de ser autònom i tenir criteri propi per tal de prendre decisions. Seguint la teoria dels estadis de creixement moral de L. Kohlberg, pretenem que cada nen i nena sigui capaç d'evolucionar moralment al llarg del procés educatiu, amb la finalitat que pugui tenir una capacitat de judici autònoma. En aquest sentit, pretenem fer el mateix en la seva evolució del sentit religiós, de manera que pugui sortir dels estadis inicials (1 i 2) per esdevenir persona amb criteri. És una finalitat fonamental de la tasca de l'escola que els alumnes descobreixin la seva identitat personal, i això és possible amb una obertura al significat últim i global de l'existència humana. L'autonomia i la iniciativa personals es realitzen en els alumnes quan són capaços d'entrar en el coneixement d'ells mateixos, del seu ésser més profund, en les seves potencialitats, en la seva dignitat i en el seu sentit. La formació religiosa aporta d'aquesta manera una cosmovisió que fa possible l'obertura cap al fonament i el sentit últim de la vida i, per tant, al sentit de la ciència, de la cultura i de la identitat mateixa de la persona humana.

L'ensenyament religiós, a més de ser un ensenyament de valors, també es dirigeix a la persona concreta en les seves arrels, en la seva identitat en les possibilitats humanes d'acció i de servei i, sobretot, es dirigeix a un ésser humà en la seva finalitat transcendent.

Competència en el coneixement i la interacció amb el món físic

D'altra banda, el treball de cultura religiosa ajuda l'alumne a entendre l'entorn concret en qual viu. Pensem que és important ajudar els nostres alumnes a prendre consciència que es troben en un marc històric, geogràfic i cultural que té com a arrel la cultura judeocristiana. En aquest sentit és important que es puguin descobrir tots aquells àmbits que configuren aquesta tradició i que són mostra d'una relació entre el sentit religiós, la història, les tradicions i la geografia. Per què el nostre entorn té campanars? Com és que el nostre país ha acumulat art i arquitectura centrats durant segles en la tradició cristiana? Què ho pot explicar? Conèixer l'entorn i tenir-ne una explicació des de l'àmbit religiós és important per situar l'alumne en el context en què està inserit i viu dia a dia.

Avaluació

Com ha de ser el procés d'avaluació en aquesta àrea?

Pensem que seria interessant que, a partir dels conceptes, procediments i actituds que hi ha desglossats a cada unitat, l'avaluació sigui sempre continuada, individual i formativa. Voldríem que la nota que es posa de forma trimestral fos el resultat d'un procés que anés molt més enllà d'una prova o d'uns exàmens escrits. El control i l'observació sobre la participació de cada alumne en la dinàmica de la classe ha de prevaldre per sobre d'un examen teòric. Entenem que la cultura religiosa ens ha d'ajudar a trobar respostes sobre aspectes quotidians de la nostra vida; i la nostra vida, les nostres respostes, no han de poder ser només avaluades des d'un punt de vista escrit i memorístic.

Més endavant donarem més pistes de com concretar aquest procés sobre la base del Decret d'Avaluació de primària.

Entenem que la cultura religiosa ens ha d'ajudar a trobar respostes sobre aspectes quotidians de la nostra vida.

Vedruna
Catalunya

Educació

